

LLEÓ FONTOVA

MONÓLECH

ORIGINAL

EN VERS

LA GRAN DIADA

1 rals

ESTRENAT

EN LO

TEATRO CATALÁ

(ROMEA)

à 20 de Febrer de 1888.

BARCELONA

Imprenta de Inglada y Pujadas, Guardia. 14

Monólech original, premiat en lo primer certámen de la vila de Vendrell, verificat en Juriol de 1887, obtenint lo premi ofert per la distinguida societat de recreo LA VENCEDORA.

Don Ramir Monfort y Arxer y sos representants son los únichs autorisats per cobrar los drets de propietat. Queda fet lo dipòsit que marca la llei.

A mon distingit amic

D. Glacela Vila y Pons.

Al felicitar-me per haver sigut premiada aquesta joguina, vaig oferirli sa dedicatoria. Ab la galanteria que sempre l' ha distingit, vosté va atmetrelo y... aqui está tot.

Si al igual de vosté, l' admét lo públich, aquet públich á qui tant estimo y á qui tant dech, allavoras si que serà forta la llassada de l' amistat que li professa son affem. S. S.

Q. B. S. M.

Lleó Fontova.

PERSONATJES

SENYOR RAGULL. . *D. Lleó Fontova.*

SENYOR QUICO. . . *D. Lluís Muns.*

Época actual.

MONÓLECH

ESCENA ÚNICA

L' escena representa una sala ab arcoba, la cual tindrà una cortina que la tapa completament y que á són temps deu descorrers. Al costat de la arcoba una calaixera ab tocador y dos globos ab floreros de marisch. Un retrato de Espartero debant y recolat al mirallet del tocador. A cada costat un candelero de cristall ab vela encesa y al centro, got ab xinxeta. Al un costat de calaixera un retrato de Garibaldi. L' altre costat, vuit, per ser lo habitual punt del Duch de la Victoria. Mobles sencills y sobre una cadira, roba d' ús. Una taula ab algún llibre y 'l diari «La crónica» En un cantó de calaixera, un got y una ampolla figurant aiguardent.

Porta d' entrada á la dreta del actor, que figura ser la de la escala.

Despues d' un moment de pausa, apareix per la porta lo Senyor Ragull, vestit de Veterano de la llibertat; dú la levita mitg descordada; denota en son semblant, que de resultas de un espléndit ápat está passant una marfuga.

SR. RAGULL. Per més que pico y repico,
no n 'hi há de fets, ca! qu 'es cas;
com que sino 'm determino,
passaba la vida á baix.
Aquesta senyora Tona
ja m 'ha fet prevericar.
Mes baixa la dispesera
d 'aquí sota y m 'ha avisat.
No truque usté, porque es fuera;

jo l' hay *visto* bo y baixant
y m' *ha dado* el *buenas tardes*
hará cosa de tres cuarts.“

Per altre part, com sabia
que no vindria á dinar
está clar, que ha fet la dona?
lo que li ha passat pe 'l cap..
Pe 'l méu no sé que m' hi passa
que no 'm fa més que rodá.
Tal vegada es que, ab lo brindis,
potsé m 'hauré *emolsionat*.
Potsé 'l morrió n 'es^a causa;
si es aixis, ja 's pot curar.
Treyémsel.... tambe l' espasa:

(*va fent lo que diu*)

afluxemnos lo tirant
de la levita.... ¡ah!, ja, ! guapo;
pero encare 'm roda 'l cap. (*Tocantsel*)
Vamos, aixó son las postres;
si ja 'm suchsubeix cada any.
Son vapores *alcohólicos*,
com diluen els *escribants*.
Doncas, si? mira, que rodi,
ja 't deturarás si 's plau.

Pues senyor.... are 'm recorda ...
me n 'habia d 'entornar
que vinchi sols per la *llauneta*
del *treyato*, y descuidat
ab un xich mes me despullo....
y aquells potser esperarán....
es á dir.... no, ara lí penso:
no es així com hem quedát.
Al punt de las set y mitja,
á casa del Capitá;
junts farem la passa-calle,
que fem cop anant plegats,
y aixis junts, nos deixem caurer
á las vuit al Principal.
¿Al Principal ó al Liceyo?
No 'm recorda si hem quedat...,
En aquí ho veuré, en la *Grónica*,
¡com que la fa 'l Comandant....

tots los assumptos del.... cuerpo,
surten en aquí imprentats.

(*Agafa 'l diari y despres de mirarlo fent com que no veu clar, se passa la mà pe 'ls ulls.*)

No sé si es que 's posa núvol,
que tinch son, ó que 's fa tart.
Noto certa *tarbulencia*
que ab prou feinas puch inirar.

Agarrém un *candelabrio*

Va á buscarlo á la calaixera y saludant militarment diu.

Dispense Su Majestat.

(*S' assenta y va buscant*)

Ahont es aixó de 'ls *treyatos*...
cap aquí? vaja, endavant :

(*Llegint*) «*Ayer el Casar de Rusia*»....

Res de cassa, qu 'es vedat.

«Se dice si el *monomiento*
que terminándose está
se inaugura»... *bueno* etcetra;

es l' odalisco que fan
per celebrá la memoria
d' aquell marqués, á 'ls *Eucants*.
Com va descubrí la Habana,
lo tenen allí enterrat.

Treyatos... *treyatos*.... *bueno*.

(*Buscant.*) Pot ser no l' hi van posar.

«*Triunfaron los candidatos
del distrito electoral*....»

Ah! alló de las garrotadas
Si aquell pobre del terrat,
qu 'es un vellet qu 'ab l' *escombra*
al dia guanya nou rals,
volent defensá l' *empleyo*
li van partí be 'n be 'l cap.
De modo que aquets destinos,
casi ni un pobre 'ls voldrá,
¿credencials d' *escombriaire*?
son passaports d' *hospital*.
Ba; ja ho tenim. *Diversiones*
Be, *treyato Principal*.
Opera «*Ballo in machera*»
No es aixó, no; mes avall.

«Gran treyato del Liceyo.
Funcion en honor.... ¡Ajá!
¡Honor! Tractanse del·avi,
del lliberal mes honrat,
ha de sé tal còm se pinta,
no hi haurá qui 'n dupiti may.

(Llegint.) «En honor al gran *cudillo*....»
Aixó si que no ho veig clar....
cudillo.... *cudillo*.... 'm sembla...,
Si, ja está ben espressat
Debia jugá al tresillo
ab los altres generals
y éll 'ls hi daba *cudillos*.
¡Com tenía un cap tan gran!....
Ara veig perque ho estampan.

(Entonat) ¡¡El *cudillo* lliberal!!
Sí; lliberal perque ho era;
Sí; viva la llibertat!

(Llegint) «Primero: la gran *sinfoina*,
escrita ad-hoc ¡Alí carau!
¡Ad-hoc! amigos quin terme!
Casi bé fa tremolar.
Si, son termes que sols s' usan
tractant de personas grans,
son.... *simils*.... *analogias*...
son termes afrancesats.
Vinga.« *El puente de Luchana*.»
Sí, tots dos lo vam passar.
Jo anava á la retaguardia
y el *Duca* anava al devant.
Vaig guardarli las espatllas,
y si be 'l trecho era llarch,
bé, set horas de distancia,
ja vaig trobarm' esposat,
perque si l' enemich volta
llavors, jo anava al devant.

(Llegint) «Gran duo de I Puritani.»
¡Cuantas voltas l' hem cantat
están al *cuervo* de guardia,
y 'ns anava rigulá.

(Cantant.) «Suona la trompa intrépida....»
També eran bons lliberals.

(Cantant) ¡Ricardo!... Ricardo! Ah!
Eran nacionals de l' época,
que, en pró de la llibertat,
van ajudá á treure 'l moro
y per ço en el dos de Maig
encare en Madrid celebran
la gran festa Nacional.
Finalisarà el gran *himno*
y ecétera. Vaja, ja está.
Quedém en que es al Lisseyo;
ja sabém ahont hem de anar.
Be, encare 'n tenim per rato.
Donchs vinga aquí l' anissat,
que de copeta en copeta,
ne surten cosas molt grans,
verbi-gracia lo meu brindis
que jo he fet en ben dinat.
Per ço jo 'l sé de memoria,
que ja me 'l guardo de cap
per aquesta gran diada;
son las postres de cad' any.

(*Va á dirho y 's deté.*)

No hi há pretensions, al dirho,
parla 'l cor, ara veuran. (*ulsant la copa.*)
«Señores, por el presente,
brindo por la llibertat;
por Baldomero Espartero,
que en Morella y en Bilbao,
venció al *oscurantismo*.
Los venideros verán
en él, al gran patriota,
y la Europa al contemplar
las hasañas del valiente,
del inclíto general,
á una lanzará el grito
de viva la llibertat
y el duca de la Victoria.
He dicho.» Vaja ¿Qué tal?
Es sencill, pero d' efecte,
si al destapar lo Champany,
es á dí, al veure 'l vi ranci
que á can Pioch, no n' hi há

ha produhit molt efecte,
tothom m' ha *fecilitat*.
La *emulsió* que 'm dominava,
m' ha fet tartamudejá;
la llengua m' arrossegava.
Al dí 'l viva se sent

SR. QUICO. (*de dins l' arcoba, ab tó llastimer.*) ¡¡Ay!!

SR. RAGULL. (*vá á descorrer la cortina. Dins l' arcoba hi ha dos llits de monja, l' un fet y en l' altra apareix lo*

SR. QUICO, *mitx vestit, sentat y per son ademán dona. á entendre que está passant un fort dolor de caixal.*)

¡Ah carambas! ¡Senyor Quico!

¿Encara 'l mal de caixal?

(*Lo senyor Quico per tota contestació, se 'l mira y s' ajeu sense ferne cap cas.*)

Vaja, bueno, no 'l destorbo
fassi, fassi; 'l deixo estar.

¡Pobre home! També es música; (*Baixant.*)

veurers així atropellat
un senyor que ab res se fica,
tot quiet, que tot tan li fa.

Estem tots dos á dispesa
éll es viudo, jo... pe 'l cas...
com si ho fós, que 'l *silabato*
jo trobo que molt m' escau.

¡Ey! per gó hi estat sensible...

No he sigut afortunat.

Ell á menjá va á ca 'l padre,
jo en aquí; dormim plegats
y á voltas hi ha hagut tongadas,
qu' han arribat á passar
lins tres y quatre semanas
que ni 'ns hem vist ni parlat.

(*Com maquinalment y sense notarho va omplint la copeta y bebent.*)

Y no es una viva llástima
qu' un qu' es la propia bondat,
hagi de passá aquets tragos, (*beu.*)
patint tant d' aquet caixal?
No més ne té un 'l pobre,
que prou lo vol conservar,
y 'l caixal vinga burxarlo!

Ja me l' hauria arrancat.
A poca salud, ninguna,
com diu l' assistent de baix.
A mi 'm fa llástima 'l pobre.
Entre aixó y ser castellá,
en el mon ja té prou pena.
Se castellá, no es cap mal ,
lo mal que fan es parlarhi;
élls que ho sigan tant se val,
pero en aquí que no hi parlin,
que... jo que no l' he cursat,
me resulta que á vegadas
li clavo tals disbarats...
Verbi-gracia, l' altre día,
que parlantne de menjar
deya éll huevos estrellados;
perque jo deya ferrats,
va dirme que 'l *insultava*,
que 'l tractava d' animal.
¡Oh! Y moltes altres vegadas,
si n' hem tingut d' altercats!
Suposéms, li dich, dissapte:
«Avuy l' he vist acostat ,
bromejant cuant la patrona;
¡fins me volia matar!
—«¿Acostado yo con ella?
—Si senyó, y be n' acostat.»
¡*Amigos!* No 'ns enteniam,
hi va interveni 'l vehinat,
y si no aclarim l' enredo,
fins me duya als tribunals.
—¡Nerviós! Fórt com polvóra.
Sent de nervis lo seu mal,
¡ja ho crech que passa mal rato!
pateix com un condemnat.
Si no sé com ab tal génit,
rabiós de tant mal estar,
y en un moment de 'ls de fúria,
no s' arrenca, no 'l caixal,
si no 'l caixal y la barra
y hasta fins si convé 'l cap.

(*A éll.*) Senyó Quico, bé, distreguis.

*(Lo senyó Quico alsa 'l cap ab ràbia y 's torna á jeure;
aquest joch lo farà cada volta que s' indiqui.)*

La distracció cura 'ls mals.
A mi m' ha passat mil voltas...
Vamos, que li vull contar
com anat la gran diada,
aquesta gran festival.

(Sempre anant bebent y creixentli la mona.)

A las onze 'ns reuniam
per fe 'l passeig militar,
al pati de la Galera,
aqui al carrer de San Pau.
Hem surtit á cinch de fondo
carré amunt arrengrerats.
¡Caráu, si 'n feyam de tropa!
Ni podiam caminar
de tanta gent que 'ns voltava,
per devant y pe 'ls costats.
Com feyam tanta patxoca,
tothom sortía á mirarns.
Jo ja ho veig, lo veterano
sempre apareix mes marcial
que no pas aquets fatxendas
que no 's saben presentar...
aquets oficials... flamencos...
que ho duhen tot apretat,
y que 'l día que han de correr,
no 'n queda ni un per contáho.
Al menos lo veterano
es un home... mes... pesant
y que si un día s' presenta,
qu' es una vegada á l' any,
tothom riu, tothom comenta
la nostra marcialitat.
Si no, surti d' aqui un rato,
que el piquet te de passar
per anar cap á *treyato*
y compari á 'l militar.
Fem mes upa, fem mes planta
mes tropa... mes... mes moral.

(Joch del senyó Quico.)

(Ap.) Ja ho crech que pateix, probr' home!

No n' hi há per menos, mal llamp!
Tal vegada á cop d' historias,
ó se li adorm ó li cau.

(A ell.) Desde 'l plá de las comedias
qu' hem agafat las Centrals,
nos hem dirigit á Gracia,
que sols hem estat un quart.
A ca 'n Pioch, vatua listo!
que també es bon lliberal,
Vinga sopa ab mandonguillas,
y un bon platillet ab naps,
sardinas escabechadas,
vinga l' ánech fet al ast,
costellas arremangadas,
peix fregit, bon ensiam
un bon colomí per barba,
cunill molt gros, casulá,
ligas secas y formatje
y en fi... res de restaurant,
que no mes donan miquetas,
qu' un ne surt ben enganyat,
vuit de ventre y de butxaca
y ab lo ventrell espatllat.

(Joch del senyó Quico.)

¿Y qué tal como *si encuantra*?
¿No va *bien* aquet caixal?
¿potsé *aun* li *dá* fibladas?
Are 's cura. També 'l cap...
Todo parese que 'm vuella,
que, no sé, no sé... 'm fa mal.
Tal volta anant á *treyato*...
Aviat se farà tart...
Lo gran *punte* de Luchana
ab la entrada de Bilbao
quant passanthi 'n Garibaldi,
vull di *Espartero*, mal llamp!..
Vaya, quina entropessada...
El *Duca* estaba *muy* mal,

(La borratxera haurà anat creixentli al extrem que ja li
costa pronunciar certas paraulas. Al senyó Quico se li no-
ta creixerli la impaciencia y l' estat nerviós.)

patía de atachs de nervis...

era la nit de Nadal,
que hi havia una nevada,
no se n' ha vist cap d' igual,
en un de 'ls atachs, s' enfada
y trovantse incomodat,
puja á caball, tira 'l sabre
y arrencantse aquell caixal,
jay, vull dí... se 'ns posa al frente
com que... li pesaba 'l cap...
no, vull dí... pren la bandera
y posantsens al devant
tot sonant l' himne de Riego

(*Per qué se sent l' himne del piquet que figura que passa pe 'l carré.*)

bó y parlant en castellá
diu: *muchachos á delante*
y viva la llibertat
y... tots junts... cap á *treyato*...
vull dir jo, cap al combat.
¡Pim, pam, pum! ¡Que viva l' avi!
aquest s' aixeca, aquell cau (*Cau á la cadira.*)
se revolcan... s' arrosegan...
y nosaltres foch y avant

(*S' apuntala de colses damunt la taula.*)

¿Qué deu sé que tot me volta?
Casi no puch portá 'l cap...
Passá 'l *puente* de Luchana
y nosaltres al detrás...
al crit de viva Espartero (*Algo fort.*)

(*Anant desfallint y torsant lo cap.*)

junts... anabam... ca...mi...nant...

(*Queda adormit de cap damunt la taula. Lo senyó Quico en extrem nerviós per lo mal y sobre tot per la conversa del veterano, salta del llit com una furia, se arrenca 'l caixal y 'l llensa, al temps de pronunciar la última paraula.*)

Sr. QUICO. (*Saltant del llit.*) El valor que me faltaba,

Espartero me lo ha dat. (*Tirant lo caixal.*)

La banda de veteranos va perdentse lluny.

TELÓ RÀPID.

FI.

J. Cort Daniel

MAGÉN DE CUEROS AL PELO

Calle Basea, n.º 38

BARCELONA

Barcelona, 16 de Mayo de 1904

Sr.

Muy Sr. mio :

Tengo el gusto de participar á Ud que, con esta fecha, me he establecido en esta ciudad para dedicarme á la venta de cueros al pelo de todas clases.

